Васлей ДАВЫДОВ-АНАТРИ

ЧĂВАШ УЛĂПĔ

Петр Николаевич Осипов пек паллă писательпе, драматургпа, артистпа, музыкантпа, тухтăрпа пĕр вăхăтра ĕçлесе пурăнма тĕл килнишĕн эпĕ хама телейлĕ çын тесе шутлатăп. Эпĕ ăна яланах Петĕр пиччем тесе чĕнеттĕм. Унпа 1936 çулта Шупашкара хаçат шкулне вĕренме килсен паллашрăм. Тĕлĕнмелле ырă кăмăллă, сăпай çынччĕ Петр Николаевич. Вăл урампа утса пынă чух чăваш улăпĕ утса пынăн туйăнса тăратчĕ. Эпир унăн «Айтар», «Кушар», «Икĕ каччăн пĕр шухăш» тата ытти пьесисем тăрăх лартнă спектаклĕсене курса мĕн чухлĕ савăнман пулĕ. Унпа тĕл пулсан яланах «Айтар» спектакль пирки калаçу пуçланса каятчĕ.

— Вăл манăн малтанхи пьесăсенчен пĕри. Айтар сăнарне сцена çинче çав тери вăйлă вылянă артистсенчен пĕри вăл Нестер Виноградов пулчĕ. Çак артист сцена çине тухсанах театр курма пынă халăх хумханса каятчĕ. Пĕрмаях хавхаланса, артиста мухтаса алă çупни кĕрлесе тăратчĕ, — тетчĕ Петр Николаевич.

Мана Петр Николаевичпа пĕрле Аптечнăй урамра (хальхи Бондарев урамĕ) пысăк пилĕк хутлă çуртра пурăнма тĕл килчĕ. Ку çурт Атăл хĕрринче ларать. Хăй тахçанах, аякранах мăнаçлăн курăнса тăрать. Сăмах май каласан çак çуртрах Чăваш халăх поэчĕ Петр Петрович Хусанкай та пурăнатчĕ. Осипов çÿлти хутра, Хусанкай аялти хутраччĕ. Драматургпа поэт Атăл хĕррине тухса чун-чĕререн калаçса тăнине эпĕ сахал мар курнă. Вĕсем яланах тăван чăваш халăх культурине çĕклессишĕн хĕрсе калаçнине нумай илтнĕ.

— Пирĕн йăлтах хамăрăн тумалла. Хамăрах драматург, хамăрах артист, хамăрах режиссер, хамăрах музыкант пулмалла. Паллах, пĕр çын пурне те тума вăхăт çитереес çук. Çавăнпа та тăван культурăшăн чунтан тăрăшакан çынсене тупмалла, вĕсен вăйне пĕр çĕре пĕрлештермелле. Ку вăл ватăраххисен тивĕçĕ, — тесе калатчĕ Петр Николаевич. Вăл хăй литературăпа искусствăра çĕн ят тухсан çав тери савăнатчĕ.

Эпир, писательсем, Петр Николаевич Осипов республикăри паллă, пултаруллă тухтăр иккенне лайăх пĕлнĕ. Çавăнпа та чирлесен тÿрех ун патне утнă. Пулăшатчĕ Петр Николаевич. Нихçан та вăхăт çук тесе тăмастчĕ.

1950 çулхи январĕн 25-мĕшĕ. Эпĕ Шупашкарта, больницăра чирлĕ выртатăп. Вăйăм çук... Шăпах çав вăхăтра мана Петр Николаевич Осипов 50 çул тултарнă ятпа ирттерекен уява — юбилее пыма чĕнсе йыхрав хучĕ пырса пачĕç. Мĕн тумалла? Шутларăм-шутларăм та васкаса çакăн пек саламлă çыру ятăм:

Чĕререн юратса саламлатăп сана,
Кун-çулу вăрăм пултăр, пиччем!
Эс ĕçлерĕн хастар, шеллемерĕн вăйна, —
Ырă ят халь çÿрет сан çинчен...

Эпĕ çаплах больницăра тертленетĕп. Пĕр кунхине, пăхатăп та, ман умра сарлака хулпуççиллĕ, патвар кăна çын тăра парать. Ман пата Петр Николаевич Осипов — Чăваш АССР сывлăх министрĕ килнĕ иккен. Вăл сывлăхăм çинчен ыйта-ыйта пĕлчĕ.

— Кунтан, пульницаран чĕрĕлсе тухсан хуларах юлма е яла кайма шутлатăн-и? — тесе ыйтрĕ.

— Мăшăрăм Марье те хамăр ялта, Аслă Арапуçĕнче, учительте ĕçлет. Ачасем те унтах. Манăн та яла каймах тивет пулĕ, — терĕм.

— Тĕрĕс шухăшлатăн, — терĕ Петр Николаевич.

— Çуралнă ялăм инçе. Темле каймалла, темле çитсе ÿкмелле ĕнтĕ, — тетĕп эпĕ.

— Питех ан пăшăрхан-ха. Çак кунсенче пирĕн Патăрьел еннелле санитари самолечĕ каймалла. Унпа сана илсе кайма, Арапуçне леçсе хăварма май пулать пулĕ-ха, — терĕ Петр Николаевич.

Чăнах та, Петр Николаевич хăйĕн сăмахне пурнăçларĕ, мана, чирлĕ çынна, тăван яла, Арапуçне самолетпа ăсатрĕ. Тавах уншăн ăна!

Эпир, чăваш çыравçисем, Осипова çав тери юрататтăмăр, хисеплеттĕмĕр, унăн ĕçченлĕхĕнчен тĕлĕнеттĕмĕр.

— Петр Николаевич чăваш культурин çулĕ çинчи чи çутă, сайра маяксенчен пĕри, — тетчĕ пирĕн тусăмăр, чăваш халăх поэчĕ Петĕр Хусанкай.

Петр Николаевич Осипов çуралнăранпа 60, 70 çул тултарнă кунсене тăван халăхăмăр анлăн паллă туни те ĕмĕрлĕхех асра юлчĕ.

— Эпĕ хам çырнă пьесăсенче 50 çула çитнĕ çынна ватă мучи теттĕм. Халĕ шутлатăп та тĕлĕнетĕп. Акă хам эпĕ 70 çула çитрĕм. Анчах та хама ватă çын, ватă мучи тесе калама хăю çитерейместĕп. Ĕçлетĕп-ха, тăрăшатăп, юлташсенчен юлмастăп, хама çамрăк çынсем пекех туятăп, — тени те асрах пурăнать.

1970 çулхи пуш уйăхĕн 27-мĕшĕ. Эпир РСФСР писателĕсен виççĕмĕш съездĕнче. Съезд вĕçленнĕ хыççăн Кремльте йышăну пулчĕ. Çав йышăнура пиртен Петĕр Осипов, Уйăп Мишши, Александр Кăлкан, Стихван Шавли писательсем пулнине лайăх астăватăп. Петр Николаевич Осипов çав тери савăнчĕ.

— Кунта çĕршыври паллă писательсемпе паллашни, курса калаçни мĕнле лайăх. Çак куна эпĕ нихăçан та манас çук, — тет Петр Николаевич.

Эпир кунта вырăссен паллă поэчĕпе Александр Андреевич Прокофьевпа паллашрăмăр. Вăл питех те калаçма юратакан çын пулчĕ, чăвашсем мĕнле пурăнни çинчен ыйта-ыйта пĕлчĕ. Эпир ăна Чăваш çĕршывне пырса курма хăнана чĕнтĕмĕр.

— Раççей аслă. Пур çĕре те çитсе курас килет. Эсир те Ленинградра пулма тĕл килсен ман пата кĕрсе тухма ан манăр. Эпĕ чăваш халăхĕ ĕçчен халăх иккенне лайăх пĕлетĕп. Çак ĕçчен халăха манран салам калăр, — терĕ Александр Прокофьев.

Кунтах эпир Лев Кассиль писательпе, Виктор Боков поэтпа паллашрăмăр. Сăмах хыççăн сăмах. Тăвансем пек чун-чĕререн калаçатпăр.

— Çынпа çын лайăх, килĕштерсе пурăннине нимĕн те çитмест. Эсир те, чăваш тусăмсем, çак тĕлпулăва ан манăр, тĕнчере эпир пуррине те аса илĕр, — терĕç Лев Кассильпе Виктор Боков писательсем.

Çак кĕске тĕлпулăва П. Н. Осипов мĕн çĕре кĕриччене ырăпа аса илсе пурăнчĕ.

Çул хыççăн çул иртсе пычĕ. Эпир час-часах пĕр-пĕринпе тĕл пулса калаçаттăмăр. Сăмах яланах хамăр литературăна, искусствăна аталантарасси çинчен пыратчĕ.

1978 çулхи чÿк уйăхĕн 13-мĕшĕ. Шупашкарти Уруков ячĕпе хисепленекен урамри 15-мĕш çурт умĕнче Петр Николаевич Осиповпа чăваш халăх артисчĕ Петр Иванович Иванов чун-чĕререн калаçса тăраççĕ.

— Мĕн çăмăлпа килнĕ эсĕ пирĕн еннелле? — ыйтрăм эпĕ Петр Николаевичран.

— Хамăр çуртсен управленийĕ кунта иккен. Ĕçпе килтĕм-ха, — терĕ вăл.

Эпĕ Петр Николаевичпа Петр Ивановича хам пата хăнана кĕме чĕнтĕм.

— Ман вăхăт çук. Театра каймалла, — терĕ Петр Иванович. Петр Николаевич килĕшрĕ, ман пата кĕме кăмăл турĕ. Чылайччен калаçса лартăмăр. Хамăрăн иртсе кайнă çулсене, кунсене аса илтĕмĕр.

Петр Николаевич мăшăрĕ, Зинаида Федоровна, паллă совет композиторĕ Юрий Шапоринăн мăшăрĕн тăванĕ иккенне илтнĕччĕ эпĕ.

— Çапла, тăвансем вĕсем. Эпĕ Мускавра пулсан Шапорин хăйсем патне кĕрсе тухмасан кÿренетчĕ. Тĕлĕнмелле: композитор хăй патĕнче пулнă чухне, калаçса ларнă кушăрах сиксе тăратчĕ те васкаса пианино патне пырса ларатчĕ. Хватерте музыка янăраса каятчĕ...

Петр Николаевич сумкинчен «Пиччĕшĕпе шăллĕ» автобиографиллĕ романăн иккĕмĕш кĕнекине кăларчĕ те çакăн пек саламлă автограф çырса мана парнелерĕ:

«Хисеплĕ Василий Иванович! Юратнă Давыдов-Анатри поэт-юрăçăн сăввисене кунсерен итлесе килеймен чăваш пирĕн хушăра çук та пулĕ.

Çав вăхăтрах пирĕн пек «çамрăк прозаиксен» ĕçне, — виç-тăватă çул хушшинче пĕрер кĕнеке арак шăратса кăларакансен пултарулăхне,— çиелтен вуласа тухсах тивĕçлипе хаклама çук.

Пĕр эрне иртĕ-и, уйăх-и — çак романа — ман кунçулăмăн иккĕмĕш кĕнекине — вуласа пăхсамăрах!

Çăкăр-тăвар хире-хирĕç!

4.IX-1977.

П. Осипов».

Эпĕ çак парне-кĕнекене вуласа тухсанах автор патне телефонпа шăнкăравларăм.

— Аван кĕнеке! Кирлĕ кĕнеке! Тавах сана парнÿшĕн, — терĕм.

Петр Николаевич хĕпĕртерĕ.

— Ÿркенместĕн, хăвăрт вуласа тухнă. Малашне те пĕр-пĕрин ырă ĕçĕ-хĕлĕшĕн савăнар, — терĕ.

1980 çулхи кăрлачăн 28-мĕшĕнче тăван халăхăмăр П. Н. Осипов çурални 80 çул тултарнине анлăн паллă турĕ. Çак уяв Шупашкарта, К. В. Иванов ячĕпе хисепленекен Чăваш патшалăх академи театрĕнче иртрĕ. Тăван литературăра тунă ÿсĕмсемшĕн Петр Николаевича Халăхсен туслăхĕн орденне пачĕç. Мухтава тивĕçлĕ писателе ĕçри юлташĕсем, тус-тăванĕсем пĕтĕм чун-чĕререн ырлăх-сывлăх сунса саламларĕç. Эпĕ те театрта Петр Николаевича халаллана çак сăввăма вуласа патăм:

Тĕпеле иртсем, пиччеçĕм Петĕр,—
Эп сана мухтам-и чĕререн.
Эс пире сÿнми илем пиллетĕн,
Эс çунан, çĕннишĕн хĕпĕртен.
Çав тери юратрăн, хисеплерĕн
Ытарми тăван чĕлхемĕре.
Ун чысне çÿлтен çÿле çĕклерĕн,
Мухтава эс тивĕç ĕмĕрех!
Лайăха начар теме хăймарăн,
Эс пире ал патăн тăванла,
Йывăра лексен пуçна усмарăн,
Халăхпа эс утрăн улăпла.
Мĕн калас сана, Элкей таврашĕ, —
Эс çаплах сăпай, ĕçчен, маттур...
Яланах пĕрле эпир, юлташăм,
Ваттисен ăс-халĕ пирте пур.
Асăмран кайми пиччемĕр Петĕр
Умăнта каллех хĕрÿ кунсем.
Кĕреке паян, ан тив, кĕрлетĕр, —
Савăнар пĕрле чух, тусăмсем!

Савăнăçлă лару хыççăн пирĕн пултаруллă артистсем Осиповăн «Кушăр» пьесине лартса пачĕç. Залра вĕçĕ-хĕррисĕр алă çупни кĕрлесе тăчĕ.

Спектакль хыççăн «Раççей» хăна çуртĕнчи ресторанра юбиляр кĕрекинче пултăмăр.

— Пирĕн атте, Петр Николаевич, тăван чăваш халăхĕшĕн ырă ĕçсем сахал мар тунă. Ĕçре, пурнăçра ăна яланах анне, Зинаида Федоровна, пулăшса пынине ырăпа асăнмасăр иртсе кайма çук. Вĕсем пире те пурнăçăн аслă çулĕ çине кăларчĕç. Тавах вĕсене уншăн, тавах! — терĕ писателĕн хĕрĕ, медицина наукисен докторĕ Людмила Петровна.

Кĕрекере чăвашсен авалхи илемлĕ, шухăша яракан «Асран кайми аки-сухи» юрри янăраса кайрĕ. Юрă хыççăн — юрă.

«Эпĕ Мускавра пурăнатăп. Тăван халăхăмăрăн çак юррине илтетĕп те Чăваш çĕршывне вĕççе килнĕ пек туйăнать. Тăван халăхăмăрăн асамлă юррисем яланах чун-чĕрене çĕклеççĕ», — терĕ писателĕн Мускавра пурăнакан ывăлĕ Валентин Петрович.

Юлашкинчен çул куркине тытса Петр Николаевич хăй кĕске сăмах каларĕ:

— Эсир паян театрта «Кушар»

пьесăн спектакльне куртăр. Ăна эпĕ 18 çулта чухне çырнă. Пурнăç ыйтăвĕ, пьесине те хамăрăнах çырмалла, сцена çинче те хамăрăнах выляммалла пулнă. Яланах тăван халăхпа пĕрле пулма тăрăшрăм. Республикăран тухса каймарăм. Ачамсемпе, мăнукăмсемпе мухтанма пултаратăп. Пурте ĕçчен çынсем пулчĕç. Халăха чир-чĕртен сыватас, сыхласа хăварас тесе тăрăшса ĕçлени çинчен каласа пама сăмах та çитес çук. Яланах тăван культурăна çĕклес тесе пĕтĕм вăй-хала парса ĕçлерĕм. Унтан ырри, лайăххи мĕскер пултăр тата... Халăхшăн пĕрле тăрăшса ĕçлер, — терĕ вăл.

Сăн ўкерчĕкре: П. Н. Осипов (сулахайран иккĕмĕшĕ) чăваш çыравçисем хушшинче.

Пĕррехинче çывăх юлташăмпа, РСФСР халăх артисчĕпе, Филипп Миронович Лукин композиторпа П. Н. Осипова аса илсе калаçса лартăмăр.

— Эпĕ Петр Николаевича 1928 çултанпа пĕлетĕп. Тĕлĕнмелле çынччĕ вăл. Пире, композиторсене, музыкантсене çав тери хисеплетчĕ. Вăл хăй те музыкăна чун-чĕререн юрататчĕ. Шупашкарти музыка шкулĕнче студентсене сĕрме купăс калама вĕрентетчĕ. Концертсене хавхалансах хутшăнатчĕ. Çынсене хăйĕн пултарулăхĕпе, сĕрме купăсĕпе савăнтаратчĕ, — терĕ Филипп Миронович. — Час-часах унпа пĕрле Кăкшăмри кану çуртĕнче пулаттăмăр. Унта вăл вăрманта кăмпана çўреме юрататчĕ. Кăмпаран нихăçан та пушă алăпа таврăнмастчĕ.

Аса килнĕ чух çакна та каласа хăварам-ха. Петр Николаевич Осипова кая юлса, 85 çула çитсен пулас, халăх писателĕн хисеплĕ ятне пачĕç. Ку начар япала! Çак ята чылай малтан, çамрăкрах чухне, илме тивĕçлĕ пулнă...

1982 çулхи нарăс уйăхĕн 10-мĕшĕнче ирхине радиопа П. Н. Осипов сасси илтĕнсе кайрĕ. Писатель «Элкей тавращĕ» романĕнчен илнĕ пĕр сыпăка вулать иккен. Эпир Марье мăшăрăмпа иксĕмĕр те шалт тĕлĕнсе итлетпĕр, «ха, Петĕр пиччемĕр çамрăк çын пек вулать, маттур, ватăлмасть иккен, сасси уçă, илемлĕ», тесе ларатпăр. Передача вĕçленсен тўрех Петр Николаевич патне шăнкăравларăмăр, радиопа вăл хăй произведенине хавхаланса вулани кăмăла кайни çинчен пĕлтертĕмĕр. Писатель савăнчĕ. «Мана итлени шĕн сире тавах! Вăхăтăр пулсан пирĕн пата килсе кайма май тупаймăр-ши?» — терĕ. Эпир килĕшрĕмĕр.

Эпир Осиповсен хваттерĕнче. Петр Николаевич сĕтел çине хăйĕн пурнăçне, кунçулне кăтартакан фото коллекцийĕсене кăлара-кăлара хучĕ. Вĕсенче тĕлĕнмелле хаклă сăн ўкерчĕксем упранса юлнă.

— Сăн ўкерчĕксене çухатма юрамасть. Сыхласа хăвармалла. Акă, çак альбомсене пăхса тухнă чухне мана хам произведенисене вуланăн туйăнать, — терĕ Петр Николаевич. Вăл пире хăйĕн пурнăçĕ çинчен кала-кала пачĕ. — Эпĕ Куславкка районĕнчи Кутемерте хресчен кил-йышĕнче çуралнă, — терĕ, — ялти шкултан вĕренсе тухнă хыççăн Хусанти арçынсен гимназине кĕнĕ, 1918 çулта Хусанти университетăн медицина факультетĕнче вĕренме пуçларăм. Хусана шурă гвардеецсем тапăнсан, Хĕрлĕ Çар ретне тăтăм. Шуррисене Хусантан кăларса янă хыççăн «Чухăнсен сасси» хаçат редакцийĕнче литература сотрудникĕ пулса ĕçлерĕм, каярахпа, И. Максимов-Кошкинский чĕннипе, Хусанта çуралнă Чăваш театрĕнче артистра ĕçлеме пуçларăм. Артист тенĕрен хамăн пултарулăха Чăвашкино кăларнă «Хура юпа» кинора та кăтартма тăрăшрăм. Унта Тевлет революцнонер рольне вылярăм. Хам ĕмĕрте çирĕм ытла пьеса çыртăм. Хусанта вĕреннĕ чухнех Ф. Шиллерăн «Хаярлăхпа юрату» трагедине, Тамайо-и Баусăн «Мĕскĕн Йорик» драмине, А. Толстойăн «Усал сывлăш» комедине чăвашла куçартăм. Нумай-нумай çулсем хушши тухтăрта ĕçлерĕм. Çапла ĕмĕрĕм иртсе кайрĕ темелле. Темле йывăр çулсенче те пурнăçра шанчăка çухатмарăм. Шухăшăмпа, ĕмĕтĕмпе, ĕçĕм-хĕлĕмпе яланах малалла туртăнтăм, — терĕ.

Петр Николаевич «Шуршăл тăхлачи» музыкăллă комеди либреттине хăй мĕнле çырнине аса илчĕ. — Музыкине пирĕн пултаруллă, ĕçчен композитор Анисим Асламас кĕвĕлерĕ. Тавах ăна уншăн! Сана та, Васлей тусăм, тав сăмахĕ калассăм килет. Комедири хорсемпе арисен сăввисене эсĕ çырса патăн. Унти Надя юрри мĕнле илемлĕн янăрать, — терĕ вăл. Калаçсаларнă хушăра иксĕмĕр те Надя юррине ĕнерме пуçларăмăр:

Чупрăм-тухрăм эпĕ кўлĕ хĕррине,
Çамрăк сăнăм ўкрĕ шыв çине.
Çулăм хыпрĕ манăн çамрăк
чĕрене,
Эп çухатрăм, ай, çухатрăм чунăм
савнине...

Эпĕ Петр Николаевич юрланинчен тĕлĕнсе лартăм. Сасси уçă. Илемлĕн янăрать.

Чылайччен калаçрăмăр. Драматург хăй «Ылханлă йăх», «Икĕ качча пĕр шухăш», «Çĕнĕ хум», «Ĕмĕр сакки сарлака», «Куллен хи симфони», «Кăкламан тымарсем» пьесисене çырнă чух мĕнле ĕçлени çинчен кĕскен кала-кала пачĕ.

— Пĕр пьеса та тертсĕр çуралман. Суя критиксен сăмахĕсене те чăтрăм, тўсрĕм. Пуçа усмарăм, хамăн юратнă ĕçе пăрахмарăм, — терĕ.

1985 çулхи кăрлачăн 26-мĕшĕнче ирех эпир Валерий Туркай, Борис Чиндыков çамрăк писательсемпе пĕрле П. Н. Осипов хваттерне кайрăмăр. Писатель çуралнии 85 çул тултарнине пăллă тăвас терĕмĕр.

Петр Николаевич савăнчĕ. Пире сĕтел хушшине, кĕрекене ларма чĕнчĕ. Эпир пĕрин хыççăн тепри ватă писателе пĕтĕм чун-чĕререн саламларăмăр. Ырă, чунтан тухакан сăмахсем ватă писателе шухăша ячĕç пулас: Петр Николаевич куçĕнчен куççуль пĕрчисем юха-юха анчĕç.

— Çапла пĕрле тĕл пулнă чухне сăн ўкерттерсе юлма май пулмĕши? — терĕ Петр Николаевич.

— Тĕрĕс шухăш. Асăнмалăх ўкерттермеллех, — терĕмĕр эпир те. Виталий Исаев фотокорреспондента чĕнсе илтĕмĕр, Иван Яковлевич Яковлев палăкĕ умĕнче Петр Николаевичпа пĕрле сăн ўкерттертĕмĕр.

1986 çулхи чўк уйăхĕн 8-мĕшĕ. Ман пата хăнана ĕçри тусăмсем: Николай Дедушкинпа Петĕр Чичканов писательсем килчĕç. Уяв кĕрекинче шăкăл-шăкăл калаçса ларнă хушăра эпир хамăрăн юратнă çыннăмăр, халăх писателĕ Петр Николаевич Осипов патне кайса курас терĕмĕр. Ун ячĕпе çакăн пек пĕчĕк çеç саламлă çыру çыртăмăр.

«Хисеплĕ Петр Николаевич! Петĕр пиччемĕр! Эсир — Октябрь салтакĕ, çĕнĕ саманашăн тăрăшнă, çĕнĕ пурнăç сăпкине сиктернĕ, çĕнĕ пурнăç тытăмне çирĕплетессишĕн ырми-канми кĕрешнĕ. Сире чăваш халăхĕ хăйĕн тухтăрĕ тесе, хăйĕн писателĕ, хăйĕн шанчăклă ывăлĕ тесе хисеплет.

Эпир те, санăн тус-юлташусем, Октябрь 69 çул тултарнă май, сана мĕнпур çыравçă ячĕпе хăвăр пата килсех саламлас, ырă сунас терĕмĕр.

Чыс та хисеп пултăр сана, аслă пиччемĕр!» — терĕмĕр.

Кил хуçи чирлĕ, вырăнпах выртать. Пире курсан, вăл аран-аран тăрса ларчĕ. Калаçу пуçланчĕ. Мĕн тăвас тен, пурнăç çавăн пек çав ĕнтĕ: ĕмĕр пĕрле пурăннă Петĕр пиччемĕр пире те палласа илеймест. Чир, ватлăх çынна пĕтерет иккен.

— Ку, Петр Николаевич, сан çывăх юлташусенчен пĕри, Николай Степанович Дедушкин, — тетĕп эпĕ.

Петр Николаевич пăртак шухăшласа илчĕ те:

— Николай Степанович пулчĕ-и-ха? — терĕ.

Çапла пĕрерĕн-пĕрерĕн тин тĕл пулнă çынсем пек паллашрăмăр. Пурте шухăша кайса лартăмăр.

1987 çулхи пуш уйăхĕн 18-мĕшĕ. Тăван халăхăмăршăн çав тери йывăр кун пулчĕ. Петр Николаевич Осиповăн чĕри тапма пăрахрĕ. Ним тума та çук. Йывăр хуйхă. Эпир ăна юлашки çула ăсатнă чух ун тăпри умĕнче тупа турăмăр. Хамăр тăван халăхăмăршăн, унăн малашлăхĕшĕн Петр Николаевич пек пĕтĕм вăй-хала парса ĕçлеме пултăмăр.

П. Н. Осипов çуралнии 90 çул тултарнă кунсенче, 1990 çулхи кăрлачăн 27-мĕшĕнче, Шупашкарти Бондарев урамĕнчи 15-мĕш çурт çинче асăну хăми уçрĕç. Чăваш АССР писателĕсен союзĕн председателĕ П. В. Афанасьев «Айтарпа» «Кушар» драмăсен, «Элкей тавращĕ» романпа ытти нумай произведенисен авторĕн пурнăçĕпе ĕçĕхĕлĕ çинчен каласа пачĕ.

П. Н. Осиповпа пĕрле ĕçленĕ писательсем, врачсем, ăна лайăх пĕлнĕ артистсем, тăванĕсем ырă, ăшă сăмахсем каларĕç. Чăваш халăх писателĕ Н. Т. Терентьев, Чăваш АССР сывлăха сыхлас ĕç министрĕ Н. Г. Григорьев, Н. С. Дедушкин, Г. Я. Хлебников критик-литературоведсем, Чăваш АССР халăх артисчĕ Н. Д. Григорьев, Ф. Е. Уяр писатель, Петр Николаевичăн ывăлĕ — В. П. Осипов ученăй нумай ăшă сăмах каларĕç, вăл пурăннă хваттерте музей уçма, хулари пĕр урама унăн ятне пама кирлине палăртрĕç. Çав кун мана та сăмах калама ирĕк пачĕç.

— Эпĕ те çак çуртра пурăннă. Питех те илемлĕччĕ Петр Николаевичпа тĕл пулса калаçма. Кашни каç тенĕ пекех вăл хăйĕн мăшăрĕпе Зинаида Федоровнăпа спектакльтен е концертран шăкăл-шăкăл калаçса килни халĕ те куç умĕнче. Тĕлĕнмелле лайăхчĕ Осиповпа пĕр çуртра пурăнма. Эпир унăн ырă сăпарне, халăхшăн тунă ырă ĕçне нихăçан та манмастпăр. Акă, вăл халĕ те В. П. Нагорнов скульптор тунă асăну хăми çинчен тăван Атăл çине, тăван Чăваш çĕршывĕ çине ырă кăмăлпа пăхса тăрать. Чыс та мухтав ăна, чăваш Улăпне! Тайма пуçăм сана, пирĕн хаклă юлташăмăр, тусăмăр Петр Николаевич Осипов! — терĕм.